

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

ZALECENIA

RADA

ZALECENIE RADY

z dnia 5 kwietnia 2022 r.

w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2022/C 160/01)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 165 i 166,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Pogłębiona i skuteczniejsza współpraca transnarodowa w sektorze szkolnictwa wyższego w całej Europie ma kluczowe znaczenie dla wspierania unijnych wartości, tożsamości i demokracji, wzmocnienia odporności europejskiego społeczeństwa i europejskiej gospodarki oraz budowy zrównoważonej przyszłości. Silne, wzajemnie powiązane instytucje szkolnictwa wyższego są jednym z istotnych instrumentów pomocnych w radzeniu sobie – dzięki dzieleniu się wiedzą i współtworzeniu innowacyjnych rozwiązań – z wyzwaniami związanymi z transformacją ekologiczną i cyfrową oraz starzeniem się społeczeństwa i z innymi kluczowymi wyzwaniami społeczno-gospodarczymi. Mogą też zapewnić Europie zdolność do zwiększania konkurencyjności opartej na technologiach.
- (2) Tworzenie powiązań umożliwiających instytucjom szkolnictwa wyższego rozwijanie głębszej, trwałej i skutecznej współpracy transnarodowej na szczeblu instytucjonalnym ma zasadnicze znaczenie dla sprawienia, by instytucje szkolnictwa wyższego były silniejsze dzięki wspólnemu działaniu, oraz dla przygotowania studentów, osób uczących się przez całe życie, naukowców i kadry na globalną przyszłość. Instytucje szkolnictwa wyższego w całej Europie dostosowują się do prędko zmieniającego się świata z szybko zmieniającymi się dyscyplinami naukowymi i środowiskami edukacyjnymi, na przykład w związku z dwojaką transformacją – ekologiczną i cyfrową. Wymaga to nowego sposobu myślenia, nowych podejść oraz nowych struktur w odniesieniu do współpracy i mobilności studentów, kadry i naukowców w różnych dyscyplinach naukowych i ponad granicami, przy czym podstawowym formatem nadal powinna być mobilność fizyczna. Ta nowa rzeczywistość, kreowana transformacją cyfrową, będzie się wiązać z nowym atrakcyjnym wachlarzem zajęć edukacyjnych i nowymi formami i możliwościami współpracy i mobilności transnarodowej, zarówno fizycznie, jak i w internecie, dla wszystkich osób uczących się, w tym dla osób o mniejszych szansach lub z obszarów oddalonych, np. regionów najbardziej oddalonych, a także będzie sprzyjać różnorodności wśród pracowników akademickich, naukowców i wysoko wykwalifikowanej kadry.
- (3) Ścisła współpraca w całej UE między różnorodnymi instytucjami szkolnictwa wyższego, w tym uniwersytetami, uczelniami badawczymi, kolegiami uniwersyteckimi, uczelniami nauk stosowanych, instytucjami prowadzącymi wyższe kształcenie i szkolenie zawodowe oraz wyższymi szkołami artystycznymi, jest jedną z kluczowych zasad leżących u podstaw europejskiego obszaru edukacji i europejskiej przestrzeni badawczej oraz nierozdzielnie z nimi związaną. Pogłębiona współpraca transnarodowa między różnorodnymi i uzupełniającymi się instytucjami w całej Europie wspomaga sprawiedliwy dostęp do wysokiej jakości kształcenia, szkolenia i badań naukowych o włączają-

cym charakterze, sprzyja tworzeniu i obiegowi wiedzy, ułatwia dzielenie się zdolnościami i infrastrukturą oraz przyczynia się do zwiększania witalności ich regionów i społeczności, pomagając w przewyciężaniu niekorzystnych warunków i dysproporcji geograficznych. Może też sprzyjać włączaniu się w ekosystemy badawcze, innowacyjne i przemysłowe. Współpraca transnarodowa przyczynia się również do uwolnienia pełnego potencjału sektora szkolnictwa wyższego jako promotora umiejętności, kompetencji i wiedzy, np. na potrzeby dwojakiej transformacji – cyfrowej i ekologicznej – oraz do realizacji założeń Europejskiego filaru praw socjalnych.

- (4) W komunikacie Komisji w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r.⁽¹⁾ zaapelowano o sprawną i ambitną współpracę transnarodową, ułatwienie wydawania wspólnych dyplomów oraz zbadanie wykonalności ustanowienia statusu prawnego sojuszy uczelni takich jak „Uniwersytety Europejskie”. W rezolucji Rady w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie (2021–2030)⁽²⁾ zachęca się do pogłębionej współpracy, łączenia wiedzy i zasobów oraz tworzenia większych możliwości w zakresie mobilności studentów, pracowników akademickich i naukowców, w tym przez pełne wdrożenie inicjatywy „Uniwersytety Europejskie” i inicjatywy dotyczącej europejskiej karty studenta. W swoich konkluzjach w sprawie inicjatywy „Uniwersytety Europejskie” – łączenie szkolnictwa wyższego, badań, innowacji i społeczeństwa: ku nowemu wymiarowi europejskiego szkolnictwa wyższego⁽³⁾ Rada zwróciła się do państw członkowskich o usunięcie barier na drodze do bardziej kompatybilnych systemów szkolnictwa wyższego oraz o zbadanie wykonalności wydawania wspólnych europejskich dyplomów. W swoich konkluzjach pt. „Pogłębienie europejskiej przestrzeni badawczej: zapewnić naukowcom atrakcyjne i stabilne ścieżki kariery i warunki pracy oraz urzeczywistnić cyrkulację talentów”⁽⁴⁾ Rada zwróciła się do Komisji, by wspierała państwa członkowskie w opracowywaniu środków politycznych na rzecz sprawnej i ambitnej współpracy transnarodowej między instytucjami szkolnictwa wyższego w Europie, zwłaszcza w dziedzinie kariery akademickiej i badawczej. W komunikacie Komisji pt. „Nowa europejska przestrzeń badawcza na rzecz badań naukowych i innowacji”⁽⁵⁾ oraz w Pakcie na rzecz Badań Naukowych i Innowacji w Europie⁽⁶⁾ zaapelowano o pogłębioną współpracę i dostrzeżono potencjał inicjatyw takich jak „Uniwersytety Europejskie” w zakresie transformacji szkolnictwa wyższego. W europejskim programie na rzecz umiejętności⁽⁷⁾ również zaapelowano o usunięcie przeszkód w skutecznej i pogłębionej współpracy transnarodowej.
- (5) W wydanym w Rzymie komunikacie ministrów europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego oraz w zaleceniu Rady w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą⁽⁸⁾ zaapelowano o promowanie i ułatwianie współpracy transnarodowej. W rezolucji Parlamentu Europejskiego w sprawie europejskiego obszaru edukacji: wspólne całościowe podejście⁽⁹⁾ podkreślono potrzebę ściślejszej współpracy i zaapelowano o wykorzystywanie synergii między europejskim obszarem edukacji, europejską przestrzenią badawczą i europejskim obszarem szkolnictwa wyższego.
- (6) 41 sojuszy w ramach „Uniwersytetów Europejskich”, wspieranych z programu Erasmus+ i dodatkowo z programu „Horyzont 2020” w odniesieniu do badań naukowych i innowacji, a także podobne istniejące od dawna modele współpracy zinstytucjonalizowanej dostarczają przydatnych wniosków w zakresie testowania modeli pogłębionej współpracy transnarodowej, które wykraczają poza istniejące indywidualne strategie instytucjonalne oraz ekosystemy zarządzania i współpracy. Są one źródłem inspiracji dla szerszej społeczności szkolnictwa wyższego pod względem stymulowania reform systemowych, a jednocześnie ułatwiają lepszą koordynację między europejską polityką w dziedzinie szkolnictwa wyższego a europejską polityką w dziedzinie badań naukowych.
- (7) Do celów niniejszego zalecenia Rady „Uniwersytety Europejskie” oznaczają szkoły wyższe finansowane w ramach programu Erasmus+, w stosownych przypadkach ze wsparciem uzupełniającym z programu ramowego „Horyzont 2020” w odniesieniu do badań naukowych i innowacji. „Sojusze instytucji szkolnictwa wyższego” oznaczają wszystkie inne modele współpracy, takie jak wspólnoty wiedzy i innowacji. Celem niniejszego zalecenia Rady jest ułatwienie współpracy transnarodowej wszystkim europejskim instytucjom szkolnictwa wyższego, nie tylko tym, które są wspierane w ramach inicjatywy „Uniwersytety Europejskie”.

⁽¹⁾ COM(2020) 625 final.

⁽²⁾ Dz.U. C 66 z 26.2.2021, s. 1.

⁽³⁾ Dz.U. C 221 z 10.6.2021, s. 14.

⁽⁴⁾ Dok. 9138/21.

⁽⁵⁾ COM(2020) 628 final.

⁽⁶⁾ Zalecenie Rady (UE) 2021/2122 z dnia 26 listopada 2021 r. w sprawie Paktu na rzecz badań naukowych i innowacji w Europie (Dz.U. L 431 z 2.12.2021, s. 1).

⁽⁷⁾ COM(2020) 274 final.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 444 z 10.12.2018, s. 1.

⁽⁹⁾ P9_TA(2021)0452.

- (8) Inicjatywa ta wnosi wkład w podnoszenie jakości współpracy transnarodowej poprzez strategię międzyinstytucjonalną łączące uczenie się i nauczanie, badania naukowe, innowacje i transfer wiedzy do gospodarki i społeczeństwa oraz przyczynia się do zmian politycznych i społecznych.
- (9) Sojusze na rzecz szkolnictwa wyższego mogłyby korzystać, na zasadzie dobrowolności, z instrumentów współpracy zinstytucjonalizowanej – takich jak ewentualne nadanie sojuszom instytucji szkolnictwa wyższego statusu prawnego, co umożliwi im korzystanie, w stosownych przypadkach, ze wspólnych zasobów finansowych, ludzkich, cyfrowych i fizycznych oraz usług, a także prowadzenie wirtualnych kampusów międzyuczelnianych i interoperacyjnych platform na potrzeby wspólnych działań cyfrowych lub mieszanych. Aby pogłębić współpracę transnarodową w zakresie skutecznego radzenia sobie z dwójką transformacją – ekologiczną i cyfrową, należy jeszcze bardziej ułatwić – na szczeblu krajowym, regionalnym i instytucjonalnym – tworzenie modułów interdyscyplinarnych i opracowywanie wspólnych dyplomów w oparciu o współtworzone europejskie kryteria, zgodnie z instrumentami procesu bolońskiego. Ułatwianie elastycznej i włączającej mobilności i szersze wykorzystywanie inicjatywy dotyczącej europejskiej karty studenta mogłoby zwiększyć możliwości osób uczących się, pracowników akademickich, naukowców i kadry. Potrzebne jest wystarczające finansowanie długoterminowe, aby budować zdolności i osiągnąć wyznaczony poziom ambicji w zakresie współpracy transnarodowej.
- (10) Pogłębiona współpraca między instytucjami szkolnictwa wyższego wymaga zajęcia się wyzwaniem o charakterze całościowym. Bezproblemowe tworzenie, zewnętrzne zapewnianie jakości i akredytacja wspólnych transnarodowych działań i programów edukacyjnych na wszystkich poziomach są utrudnione ze względu na: różnice w zewnętrznym zapewnianiu jakości; nierównomierne wdrożenie automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji i okresów nauki za granicą, a także nierównomierną realizację związanych z tym kluczowych zobowiązań w ramach procesu bolońskiego, w tym różnice w strukturach dyplomów; różnice w przyjmowaniu europejskiego podejścia do zapewniania jakości wspólnych programów; różnice w stosowaniu europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów (ECTS); oraz częściowe uznawanie nauczania wirtualnego i mieszanego. Rozwiązanie tych problemów i zapewnienie pełnego wdrożenia instrumentów procesu bolońskiego pozwoliłoby zmniejszyć obciążenia administracyjne, ułatwiłoby współpracę transnarodową i sprzyjałoby wdrażaniu w różnych krajach innowacyjnych interdyscyplinarnych metod pedagogicznych.
- (11) Europejska współpraca transnarodowa na szczeblu instytucjonalnym jest potężnym czynnikiem umożliwiającym wspieranie i dalsze przeprowadzanie transformacji w kierunku doskonałych, włączających, konkurencyjnych, zrównoważonych i atrakcyjnych instytucji szkolnictwa wyższego, które wypełniają wszystkie swoje misje (edukacja, badania naukowe, innowacje i służba społeczeństwu), co przynosi korzyści w sektorze szkolnictwa wyższego i poza nim, sprzyjając Europie opartej na wiedzy, odpornej i demokratycznej, oraz które odzwierciedlają nasz europejski styl życia i nasze wartości. Współpracę transnarodową należy ułatwić za pomocą zestawu spójnych środków europejskich i krajowych, skutecznego wdrażania dostępnych europejskich inicjatyw, instrumentów i narzędzi, takich jak inicjatywa „Uniwersytety Europejskie”, instrumenty procesu bolońskiego lub inicjatywa dotycząca europejskiej karty studenta, a także badanie możliwości opracowania nowych instrumentów. Te nowe instrumenty mogłyby być rozwijane etapami, na zasadzie współtworzenia, aby umożliwić instytucjom szkolnictwa wyższego tworzenie powiązań i skuteczniejszą współpracę ponad granicami, a systemom szkolnictwa wyższego – osiągnięcie większej spójności, z korzyścią dla całej społeczności szkolnictwa wyższego i w sposób przynoszący wartość społeczeństwu,

NINIEJSZY ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE:

Z pełnym poszanowaniem zasady pomocniczości, autonomii instytucjonalnej i wolności nauki, zgodnie z uwarunkowaniami krajowymi i w ścisłej współpracy ze wszystkimi odpowiednimi interesariuszami:

1. Umożliwiły instytucjom szkolnictwa wyższego badanie – na zasadzie współtworzenia – potrzeby, korzyści, zagrożeń i wykonalności ustanowienia instrumentów współpracy zinstytucjonalizowanej, takich jak ewentualne nadanie statusu prawnego sojuszom instytucji szkolnictwa wyższego, np. w ramach „Uniwersytetów Europejskich”, w celu ułatwienia pogłębionej współpracy dzięki dzieleniu się, w stosownych przypadkach, zasobami ludzkimi, technicznymi i edukacyjnymi oraz zdolnościami w zakresie danych, badań naukowych i innowacji. Umożliwiły tym instytucjom eksperymentowanie z różnymi możliwościami w zakresie pogłębiania współpracy, a także testowanie, na zasadzie dobrowolności, istniejących instrumentów europejskich, takich jak europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej (EUWT) ⁽¹⁰⁾ lub europejskie ugrupowanie interesów gospodarczych (EUIG) ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT) (Dz.U. L 210 z 31.7.2006, s. 19).

⁽¹¹⁾ Rozporządzenie Rady (EWG) Nr 2137/85 z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie europejskiego ugrupowania interesów gospodarczych (EUIG) (Dz.U. L 199 z 31.7.1985, s. 1).

2. Zachęcały, w stosownych przypadkach, instytucje szkolnictwa wyższego zaangażowane we współpracę transnarodową do tworzenia wspólnych programów i przyznawania wspólnych dyplomów, przy zastosowaniu instrumentów procesu bolońskiego⁽¹²⁾, oraz ułatwiały takie działania. W tym kontekście i z uwzględnieniem wyników działań rozpoznawczych określonych w pkt 12 rozważyły i ułatwiały przyznawanie znaku jakości „Wspólny Europejski Dyplom”. Następnie można by podjąć prace nad ewentualnym wydawaniem wspólnego dyplomu na wszystkich poziomach, w oparciu o współtworzone europejskie kryteria, który to dyplom byłby wydawany na szczeblu krajowym, regionalnym lub instytucjonalnym, zgodnie z krajowymi ramami kwalifikacji.
3. Umożliwiły instytucjom szkolnictwa wyższego dalsze opracowywanie i realizację, w stosownych przypadkach, innowacyjnych wspólnych transnarodowych działań edukacyjnych przez umożliwienie im i zachęcanie ich do testowania i wprowadzania odpowiednich podejść i środków w odniesieniu do:
 - a) kryteriów przyjmowania i rekrutacji studentów i osób uczących się przez całe życie;
 - b) określania języków uczenia się i nauczania z poszanowaniem wielojęzyczności, w stosownych przypadkach;
 - c) skali uczenia się online w ogólnej ofercie edukacyjnej; poziomu mobilności studentów (fizycznej, wirtualnej lub mieszanej) w ramach wspólnego działania edukacyjnego; a także skali i organizacji staży, działań w zakresie uczenia się w miejscu pracy, podejść opartych na wyzwaniach i podejść interdyscyplinarnych;
 - d) włączania elastycznych ścieżek kształcenia, takich jak zdobywanie niewielkich doświadczeń w zakresie nauki w stosownych przypadkach prowadzące do mikrokwalfikacji⁽¹³⁾;
 - e) zasad przyznawania i transferu punktów zaliczeniowych oraz przejrzystości oceniania, zgodnie z przewodnikiem dla użytkowników europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów (ECTS), jako podstawy wspólnych programów transnarodowych, bez dodatkowych zasad czy ograniczeń;
 - f) korzystania z informacji na temat zewnętrznego zapewniania jakości europejskich programów w zakresie szkolnictwa wyższego lub instytucji szkolnictwa wyższego zgodnie z normami i wytycznymi dla zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego (ESGQA), zawartych w bazie danych wyników zewnętrznego zapewniania jakości (DEQAR), w celu wprowadzenia automatycznego wzajemnego uznawania⁽¹⁴⁾ do celów dalszego uczenia się, we współpracy z siecią krajowych ośrodków ds. uznawalności akademickiej i informacji (ośrodków NARIC);
 - g) umożliwienia, w stosownych przypadkach, uznawania dotychczasowych efektów uczenia się i nabytych umiejętności oraz walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego na podstawie przejrzystych i sprawiedliwych wymogów dotyczących jakości oraz umożliwienia organizacji odpowiedniej oceny osób uczących się, a także przyznawania odpowiednich punktów zaliczeniowych w odniesieniu do takiego uczenia się;
 - h) umożliwienia, w stosownych przypadkach, większej elastyczności w określaniu wzoru wspólnych dyplomów przy realizacji wspólnych programów transnarodowych.
4. Wspierały mobilność będącą integralną częścią wspólnych transnarodowych programów edukacyjnych:
 - a) wspierały instytucje szkolnictwa wyższego w trwałym włączaniu – w sposób bardziej systematyczny i elastyczny – mobilności (fizycznej, wirtualnej lub mieszanej) do ich wspólnych programów edukacyjnych na wszystkich poziomach, aby umożliwić szerszemu gronu studentów, w tym osób uczących się o mniejszych szansach lub z obszarów oddalonych, np. regionów najbardziej oddalonych, pracowników akademickich i naukowców czerpanie korzyści z dynamiki zintegrowanej współpracy w zakresie szkolnictwa wyższego oraz propagować zrównoważony przepływ talentów;

⁽¹²⁾ Instrumenty procesu bolońskiego obejmują europejski system transferu i akumulacji punktów (ECTS), suplement do dyplomu, nadzór i krajowe ramy kwalifikacji, europejskie normy i wytyczne zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym (ESGQA), europejskie podejście do zapewniania jakości wspólnych programów, europejski rejestr agencji ds. zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym (EQAR), bazę danych wyników zewnętrznego zapewniania jakości (DEQAR). Można też wziąć pod uwagę Konwencję o uznaniu kwalifikacji związanych z uzyskaniem wyższego wykształcenia w Regionie Europejskim („lizbońską konwencję o uznawaniu kwalifikacji”).

⁽¹³⁾ „Bez odchodzenia od podstawowej zasady pełnego programu studiów magisterskich i bez jej podważania pomocą w poszerzaniu możliwości uczenia się mogłyby być mikrokwalfikacje, pozwalające wyjść naprzeciw nietradycyjnym osobom uczącym się i zapotrzebowaniu na nowe umiejętności na rynku pracy”, konkluzje Rady w sprawie inicjatywy „Uniwersytety Europejskie” – łączenie szkolnictwa wyższego, badań, innowacji i społeczeństwa: ku nowemu wymiarowi europejskiego szkolnictwa wyższego (Dz.U. C 221 z 10.6.2021, s. 14).

⁽¹⁴⁾ Zgodnie z zaleceniem Rady z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą (Dz.U. C 444 z 10.12.2018, s. 1).

- b) wspierały cyfryzację zarządzania mobilnością w ramach partnerstw wielostronnych, w szczególności standaryzację i cyfryzację procesów biznesowych związanych z podpisywaniem wielostronnych porozumień międzyinstytucjonalnych, w tym poprzez poszerzenie inicjatywy dotyczącej europejskiej karty studenta;
- c) działały na rzecz bardziej spójnego podejścia do mobilności edukacyjnej, w stosownych przypadkach, jeśli chodzi o systemy przyjmowania i rekrutacji, systemy oceniania, kalendarze akademickie, systemy czesnego, dostęp do obiektów szkolnictwa wyższego i korzystanie z nich w miesiącach letnich/wakacyjnych.
5. Przyczyniały się do utrzymania bezpośredniego lub pośredniego wsparcia finansowego na rzecz pogłębienia transnarodowej współpracy instytucjonalnej w dziedzinie szkolnictwa wyższego, w tym dla inicjatywy „Uniwersytety Europejskie”:
- a) w stosownych przypadkach wspierały wszelkiego rodzaju instytucje szkolnictwa wyższego w ich uczestnictwie w takiej głębokiej transnarodowej współpracy instytucjonalnej;
- b) promowały i rozwijały wśród instytucji szkolnictwa wyższego kulturę jakościowej współpracy transnarodowej – dzięki uwzględnianiu jej i propagowaniu przy określaniu polityki i priorytetów na poziomie krajowym, w stosownych przypadkach;
- c) mobilizowały dostępne źródła finansowania na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym ⁽¹⁵⁾, z uwzględnieniem różnych krajowych systemów finansowania, aby w miarę możliwości dorównać wsparciu oferowanemu w ramach programu Erasmus+ lub je uzupełnić, czemu towarzyszyć będzie też wsparcie na zasadzie synergii z programem „Horyzont Europa”, z myślą o umożliwieniu instytucjom szkolnictwa wyższego uczestnictwa w inicjatywie „Uniwersytety Europejskie”.
6. Propagowały i chroniły podstawowe zasady autonomii instytucjonalnej jako warunek wstępny ustanowienia wspólnych zasad zarządzania pogłębioną współpracą transnarodową z zastosowaniem podejścia oddolnego. Umożliwiły instytucjom szkolnictwa wyższego podejmowanie niezależnych decyzji dotyczących zarządzania wewnętrznego, kwestii finansowych, kadrowych i akademickich, by chronić wolność nauki, oraz aktywne angażowanie przedstawicieli pracowników akademickich i studentów w podejmowanie decyzji dotyczących ich instytucji.
7. Wzmacniały wzajemne zaufanie przez zewnętrzne zapewnianie jakości i akredytację wspólnych programów edukacyjnych i innych form wspólnych ofert edukacyjnych opracowanych w ramach modeli transnarodowej współpracy instytucjonalnej, w tym w ramach inicjatywy „Uniwersytety Europejskie”, zgodnie z europejskimi normami i wytycznymi (ESGQA):
- a) poczyniły dalsze kroki w kierunku stosowania zewnętrznego zapewniania jakości opartego na instytucjach. Mogłoby to wesprzeć rozwój prawdziwej instytucjonalnej kultury jakości, która prowadzi do większej rozliczalności i zgodności systemów w całej Europie, z wykorzystaniem narzędzi i ram już istniejących w kontekście europejskiego obszaru edukacji, europejskiej przestrzeni badawczej i europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego;
- b) rozważyły umożliwienie, w stosownych przypadkach, samodzielnej akredytacji programów na podstawie instytucjonalnego zapewniania jakości, aby wzmocnić w instytucjach szkolnictwa wyższego poczucie odpowiedzialności;
- c) w przypadku państw, w których stosowane jest zewnętrzne zapewnianie jakości oparte na programach, by rozważyły one:
- (i) umożliwienie pełnego wdrożenia europejskiego podejścia do zapewniania jakości wspólnych programów ⁽¹⁶⁾;

⁽¹⁵⁾ Takie jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny+, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Fundusz InvestEU.

⁽¹⁶⁾ Podejście to, zatwierdzone przez ministrów europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego w maju 2015 r., ma „wylimitować istotną przeszkodę w rozwijaniu wspólnych programów poprzez ustanowienie standardów tych programów, które są oparte na uzgodnionych narzędziach europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego, bez stosowania żadnych dodatkowych kryteriów krajowych”.

- (ii) możliwość zapewnienia, aby zewnętrzną ocenę wspólnych programów transnarodowych mogła przeprowadzić jedna agencja zarejestrowana w europejskim rejestrze agencji ds. zapewniania jakości (EQAR) ⁽¹⁷⁾ oraz aby wyniki oceny były automatycznie akceptowane we wszystkich innych odnośnych systemach szkolnictwa wyższego, bez nakładania dodatkowych wymogów krajowych; oraz
 - (iii) możliwość zapewnienia, aby ponowna akredytacja wspólnych programów transnarodowych była przeprowadzana zgodnie z zasadami ESGQA i wspomnianym podejściem europejskim ⁽¹⁸⁾.
8. Wspierały, w stosownych przypadkach, rozwój wysokiej jakości wirtualnego uczenia się opartego na współpracy, zgodnie z ogólnym rozporządzeniem o ochronie danych, jako części nauczania, uczenia się i badań naukowych, tak aby wspierać i ułatwiać włączającą i skoncentrowaną na studentach współpracę transnarodową, która uzupełnia interakcje bezpośrednie, w szczególności by:
- a) wspierały instytucje szkolnictwa wyższego w opracowywaniu międzynarodowych modeli uczenia się wirtualnego oraz online, opartych na współpracy i stanowiących integralną część kształcenia mieszanego, w tym poprzez zobowiązanie się do przywództwa, planowanie strategiczne, solidne i umiędzynarodowione szkolenia pedagogiczne i usługi wsparcia;
 - b) wspierały instytucje szkolnictwa wyższego w docenianiu i uznawaniu w przeprowadzanych przez nie ocenach kariery pracowników akademickich, w stosownych przypadkach, czasu poświęcanego przez nich na rozwój nowych innowacyjnych metod pedagogicznych i nowych praktyk badawczych w drodze współpracy transnarodowej;
 - c) wspierały modele zinstytucjonalizowanej współpracy, w tym inicjatywę „Uniwersytety Europejskie”, w staraniach na rzecz łączenia wiedzy fachowej i zasobów w celu opracowania i wdrażania wspólnych strategii cyfrowych i współdzielonej interoperacyjnej infrastruktury informatycznej, na przykład przez zapewnienie wzajemnego dostępu do środowisk edukacyjnych i badawczych online, systemów zarządzania nauczaniem, bibliotek cyfrowych lub platform oferujących masowe, otwarte kursy internetowe (MOOC), usług szkoleniowych i usług wsparcia, niezakłóconego dostępu do możliwych do znalezienia, dostępnych, interoperacyjnych i nadających się do ponownego wykorzystania danych (danych FAIR) oraz innych usług interoperacyjnych;
 - d) wspierały testowanie i pilotaż rozwiązań opartych na otwartym oprogramowaniu w celu przezwyciężenia wspólnych wyzwań, przyczyniając się tym samym do interoperacyjności, gotowości cyfrowej, suwerenności danych i odpowiedzialności systemów szkolnictwa wyższego.
9. Wspierały instytucje szkolnictwa wyższego w opracowywaniu wspólnych interdyscyplinarnych transnarodowych działań edukacyjnych na wszystkich poziomach (krótkie cykle, studia licencjackie, magisterskie i doktoranckie):
- a) umożliwiały i ułatwiały transnarodowe podejście zorientowane na wyzwania, w ramach którego osoby uczące się z różnych dyscyplin naukowych, kultur i krajów współpracują z naukowcami, przedsiębiorstwami, miastami, regionami, organizacjami pozarządowymi i społecznościami lokalnymi przy poszukiwaniu kreatywnych i innowacyjnych rozwiązań globalnych i wspólnych problemów;
 - b) zachęcały do zapewniania wszystkim możliwości jakościowego uczenia się przez całe życie, tak aby ułatwić podnoszenie i zmianę kwalifikacji, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzin, na które jest największe zapotrzebowanie na rynku pracy, tym samym przyczyniając się do rozwoju osobistego i zawodowego ludzi.
10. Zachęcały instytucje szkolnictwa wyższego do angażowania osób uczących się, pracowników akademickich, naukowców i kadry w zarządzanie strukturami współpracy transnarodowej między instytucjami szkolnictwa wyższego, z uwzględnieniem istniejących demokratycznych elementów samorządności akademickiej, w szczególności:
- a) zachęcały instytucje szkolnictwa wyższego do zadbania o to, by w ich strukturach zarządzania znalazły odbicie coraz większa różnorodność środowisk, z których wywodzą się osoby uczące się i kadra, a także różne doświadczenia związane z zatrudnieniem i edukacją, zgodnie z zasadami włączenia i równości;

⁽¹⁷⁾ W myśl europejskiego podejścia do zapewniania jakości wspólnych programów, jeśli niektóre ze współpracujących instytucji szkolnictwa wyższego wymagają zewnętrznego zapewnienia jakości na szczeblu programu (np. obowiązkowa jest akredytacja lub ocena programu), powinny wybrać odpowiednią agencję zarejestrowaną w EQAR. Agencja ta przeprowadzi jedną ocenę lub akredytację całego wspólnego programu. Wynik powinien być akceptowany we wszystkich państwach europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego i, w zależności od krajowych ram prawnych, decyzja wynikająca z zewnętrznego zapewnienia jakości powinna wejść w życie lub być uznawana we wszystkich państwach, w których dany program jest oferowany. EQAR jest oficjalnym rejestrem krajowych zewnętrznych agencji ds. zapewniania jakości, które przestrzegają zobowiązań w ramach procesu bolońskiego.

⁽¹⁸⁾ Norma ESGQA 1.10: „Instytucje powinny przechodzić cyklicznie ocenę w ramach zewnętrznego zapewniania jakości zgodnie z ESGQA”. Podejście europejskie (pkt 9. Częstotliwość przeglądu): „Wspólny program powinien okresowo, co sześć lat, podlegać przeglądowi, co należy określić w opublikowanej decyzji”.

- b) wspierały budowanie zdolności na rzecz silnego i skutecznego przywództwa jako ważnej siły napędowej prowadzonej w sposób całościowy transnarodowej współpracy instytucjonalnej;
- c) promowały równowagę płci na wszystkich szczeblach struktur zarządzania;
- d) tworzyły możliwości wzajemnego uczenia się, aby zachęcać do podejmowania inicjatyw, w ramach których instytucje szkolnictwa wyższego mogą dzielić się doświadczeniami i angażować we wzajemne uczenie się i wymianę wiedzy, oraz aby wspierać takie inicjatywy.

Państwa członkowskie powinny jak najszybciej wdrożyć niniejsze zalecenie. Państwa członkowskie są proszone, by do [wstawić datę przypadającą 12 miesięcy po przyjęciu zalecenia przez Radę] poinformowały Komisję o odpowiednich środkach, które należy wprowadzić na stosownym szczeblu, aby wesprzeć realizację celów niniejszego zalecenia stanowiących zasadnicze kroki w kierunku utworzenia do 2025 r. europejskiego obszaru edukacji.

NINIEJSZYM ZWRACA SIĘ DO KOMISJI, BY:

Z pełnym poszanowaniem zasady pomocniczości, autonomii instytucjonalnej i wolności nauki, zgodnie z uwarunkowaniami krajowymi i w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i wszystkimi odpowiednimi interesariuszami:

11. Równoległe z analizowaniem trwających badań i innymi pracami przygotowawczymi wspierała państwa członkowskie i instytucje szkolnictwa wyższego w testowaniu wykorzystywania od 2022 r. istniejących instrumentów europejskich jako kroku w kierunku ułatwiania pogłębionej, długoterminowej i elastycznej współpracy transnarodowej oraz w badaniu potrzeby istnienia instrumentów współpracy zinstytucjonalizowanej, takich jak ewentualny status prawny sojuszy instytucji szkolnictwa wyższego, oraz wykonalności stworzenia takich instrumentów. Instrumenty takie, stosowane na zasadzie dobrowolności, powinny ułatwiać dzielenie się zdolnościami i danymi oraz, w stosownych przypadkach, wymiany kadry, a także realizację wspólnych programów, z myślą o przyznawaniu na szczeblu sojuszy wspólnych dyplomów, w tym wspólnego dyplomu opartego na współtworzonych europejskich kryteriach.

Następnie, w oparciu o prace przygotowawcze i projekty pilotażowe w ramach Erasmus+ Komisja powinna na każdym etapie składać Radzie sprawozdanie, by można było zdecydować o dalszych krokach;

12. Zbadała, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi, instytucjami szkolnictwa wyższego, organizacjami studentkimi i interesariuszami, możliwości w zakresie ustanowienia ewentualnego wspólnego dyplomu opartego na wspólnym zestawie współtworzonych europejskich kryteriów i niezbędne do tego kroki. Dyplom ten, który byłby wydawany na zasadzie dobrowolności na szczeblu krajowym, regionalnym lub instytucjonalnym, mógłby potwierdzać efekty uczenia się uzyskane w ramach współpracy transnarodowej „w trybie łączenia studiów w kilku państwach UE”⁽⁹⁾ i być oferowany np. w ramach inicjatywy „Uniwersytety Europejskie”. Powinien cechować się łatwością pod względem wydawania, przechowywania, udostępniania, weryfikacji i uwierzytelniania oraz powinien być uznawany w całej UE. Będzie wykorzystywał i pobudzać wdrażanie instrumentów procesu bolońskiego w państwach członkowskich.

a) W 2022 r. przeprowadziła pilotażowe prace nad opracowaniem i wdrożeniem w ramach programu Erasmus+ europejskich kryteriów przyznawania znaku jakości „Wspólny Europejski Dyplom”. Taki znak jakości byłby wydawany jako świadectwo uzupełniające towarzyszące kwalifikacjom uzyskiwanym przez absolwentów wspólnych programów realizowanych w kontekście współpracy transnarodowej między kilkoma instytucjami szkolnictwa wyższego.

b) W oparciu o wyniki tych prac przygotowawczych Komisja powinna przedstawić Radzie sprawozdanie z myślą o podjęciu przez nią decyzji o dalszych krokach na każdym etapie w kierunku ustanowienia ewentualnego wspólnego dyplomu opartego na współtworzonych europejskich kryteriach, zgodnie z instrumentami procesu bolońskiego.

13. Kontynuowała dalsze rozwijanie inicjatywy „Uniwersytety Europejskie” zgodnie z podejściem oddolnym za pośrednictwem programu Erasmus+, na podstawie najważniejszych wyników śródkresowego przeglądu pierwszych sojuszy. Od 2022 r. zapewniała trwałe finansowanie już istniejącym udanym sojuszom w ramach inicjatywy „Uniwersytety Europejskie”, oferowane w drodze zaproszenia do składania wniosków ukierunkowanego na konkurencyjność i jakość, oraz umożliwiała tworzenie nowych sojuszy, w oparciu o zasady równowagi geograficznej, włączenia, wysokiej jakości i doskonałości. Do 2024 r. przetestowała synergie z programem „Horyzont Europa” w odniesieniu do badań naukowych i innowacji oraz ewentualnie z innymi programami UE, zgodnie z ich podstawą prawną. Skorzystała z okazji, jaką daje śródkresowy przegląd programów objętych WRF, by rozważyć sposoby uaktywnienia możliwych innowacyjnych podejść do lepszego wspólnego uruchamiania unijnych źródeł finansowania, badając ewentualne synergie z finansowaniem regionalnym i krajowym.

⁽⁹⁾ Konkluzje Rady Europejskiej z dnia 14 grudnia 2017 r. (EUCO 19/1/17 REV 1).

14. Wspierała, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi, poszerzenie inicjatywy dotyczącej europejskiej karty studenta, w szczególności cyfryzację procesów biznesowych obejmujących wielu sygnatariuszy i wiele operacji wymiany danych, w celu zmniejszenia obciążenia administracyjnego związanego z zarządzaniem mobilnością i wymianami studentów i kadry, które stanowią integralną część transnarodowych partnerstw instytucji szkolnictwa wyższego.
15. Do połowy 2022 r. przedstawiła kompleksowy plan działania wskazujący najważniejsze etapy i zaangażowane grupy ekspertów, z myślą o wspólnym opracowywaniu nowych instrumentów z państwami członkowskimi i odpowiednimi interesariuszami. Ten plan działania powinien być regularnie aktualizowany.

Komisja jest proszona o przeprowadzanie analizy i oceny postępów poczynionych w realizacji niniejszego zalecenia, a także jego stosowania w kontekście prac nad wdrażaniem strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie, za pośrednictwem odpowiednich istniejących unijnych ram monitorowania i sprawozdawczości, we współpracy z państwami członkowskimi i po konsultacji z odpowiednimi interesariuszami, oraz o przedstawienie Radzie sprawozdania w ciągu pięciu lat od daty przyjęcia niniejszego zalecenia.

Sporządzono w Luksemburgu, 5 kwietnia 2022 r.

W imieniu Rady
Przewodnicząca
R. BACHELOT-NARQUIN
